



VEDRAN BENIĆ O DOKUMENTARCU 'GRAD OD IGARA - IGRE OD GRADA'

Igre malo pomalo dolaze k sebi premda su još na razmeđu svjetova



VEDRAN BENIĆ:
Zrnce humora krijepi od svake nostalgije...

Obiteljska radionica

Kakva je atmosfera u toj, kako ste rekli, obiteljskoj radionici "Lukša i Vedran"? - Zajedno smo počeli raditi slučajno. Naime, kada sam godinama na HTV-u "gurao" ideju o seriji o oridinalima, nakon što je projekt konačno prihvaćen, na televiziji su rekli kako je to prevelik projekt da bih ja, uz scenarista i naratora, glumio i redatelja. Gotovo da sam odustao, jer već sam se vidio kako nekom zagrebačkom redatelju neuspješno pokušavam objasniti dubrovački mentalitet. Stvar je "spasila" urednica Dramskog programa Jasmina Božinovska, koja je Lukšu znala iz nekoliko njegovih samostalnih projekata koje je prethodno radio za HTV. Rekla mi je: "Pa, imaš Lukšu za redatelja!" Lukša, je naime diplomirao na Akademiji filmsku režiju. Iskreno, nisam bio siguran hoće li se Lukši ta ideja svidjeti, ima li on neke druge planove. Onda smo dugo razgovarali o seriji i otkrili sličnost razmišljanja, senzibiliteta, baš smo se nekako našli. I dok god on bude imao vremena s obzirom na neke njegove buduće projekte, a film je iznimno zahtjevan posao, bit će mi uvijek ugodno i lijepo raditi s njim. Imali smo sreću što je jednako predan projektima naš sada već stalni montažer i snimatelj Dominik Miljak; kao treći član maloga tima.

➔ Igre su se našle u pomalo zbunjujućoj situaciji. Godinama smo kukali za mlađom turističkom klijentelom, pa kad su ti Game of Thrones gosti došli, 'otkrili' smo da je njima draže partijanje od komornih koncerata, kaže Benić



Vedran i Lukša Benić, autori filma "Grad od Igara - Igre od Grada"

U sklopu proteklih 70. Dubrovačkih ljetnih igara u ljetnom kino Jadran prikazan je dvodijelni dokumentarni film "Grad od Igara - Igre od Grada".

BRUNO LUCIĆ
TONČI PLAZIBAT/HANZA MEDIA

Prvi dio, pod nazivom "Prvih sedam desetljeća" prikazan je 14. srpnja, a drugi dio "Sjećanje na budućnost" 19. kolovoza. Rezultat je to suradnje između Dubrovačkih ljetnih igara i Hrvatske radiotelevizije. Scenarist filma je umirovljeni novinar HRT-a Vedran Benić, redatelj je njegov sin Lukša Benić, montažer i snimatelj je Dominik Miljak, producentica Paulina Lina Njirić. Benić, kao nekadašnji predstavnik sedme sile, vrlo rado se odazvao na razgovor za "Slobodnu".

•• Kako je došlo do toga da sa sinom Lukšom radite dvodijelni dokumentarac "Grad od

Igara - Igre od Grada", zašto uopće dva dijela?

Počašćeni ponudom

- Vrlo jednostavno, došlo je na poziv Igara. Pretpostavljam da su u Igrama odlučili nas pozvati na temelju serije "Storije o neponovljivima" koju smo o dubrovačkim oridinalima, boemima i svim mogućim osobenjacima Lukša i ja napravili za HTV. U njoj smo dali jednu drugu i drukčiju sliku Dubrovnika, izvan uobičajenih stereotipa, što se poklopilo sa željom rukovoditelja Igara da 70. obljetnica ne bude obilježena nekim klasičnim videouratkom, uobičajenim za takve prigode. Naravno da smo bili počašćeni pozivom. Osobno, priča o Igrama među onim je temama o kojima sam "oduvijek" razmišljao. Isprva smo mislili napraviti 70 minuta za 70 Igara, no kako je bez filmskog i videoarhiva HTV-a projekt nemoguće realizirati, pao je dogovor o koprodukciji DLJI-HRT. Budući da je programsko pravilo HTV-a 52 minute za do-

► U ljudskoj je prirodi da se rado sjećaju prošlosti i to selektivno, zanemarujući ono što je bilo loše. Igre danas imaju potporu sugrađana, domaća čeljad u velikom broju ispunja gledališta

kumentarce, odatle dva puta po pedesetak minuta.

•• Prvi dio, "Prvih sedam desetljeća" govori o povijesti Igara. Je li vas 'zaboljela glava' kad su vam rekli da bi 70. godina Igara trebalo komprimirati u takoreći pola dokumentarca?

- Iskreno, u početku sam i ja tako mislio. No, onda smo u dugim razgovorima Lukša i ja došli do ključa: zaboraviti čistu kronologiju, smisliti neke

tematske cjeline, ma koliko naizgled bile banalne, primjerice cvrkut čioipa i koncerti, mačke koje ušeću na scenu, "muke" glumačke u borbi s otvorenim prostorom, kroz koje se posredno može pokazati i kronologija, ali i duh i posebnost Dubrovačkih ljetnih igara, ali na drukčiji način. A onda u drugom dijelu, na temelju prošlosti, progovoriti o budućnosti.

•• Po kojem ste principu selektirali sugovornike za film?

- S Davorom Mojašem sedam sam godine bio insider u Igrama, bili smo voditelji Press centra Igara od 1985. do 1990. pa opet 2001. Naš Press je djelovao kao festivalski klub, pa su se u njemu na svakodnevnom čakulama okupljali ne samo novinari, nego i sudionici Igara. Tako da sam već unaprijed znao koji sugovornici profilom odgovaraju našoj zamisli filma, pa je razgovor s njima za mene bio susret sa starijim poznanicima, primjerice s Božidarom i Ivicom Boban u Zagrebu ili Radkom Po-



ličem u Ljubljani. Na taj smo se način i raspričali pred kamerama. Neno Bonačić, nekadašnji producent Igara koji živi u Zagrebu i sebe naziva "referentom za umirovljenike Igara" bio nam je kontakt-veza za više uvažanih sugovornika, poput Ruže Pospiš-Baldani i Tonka Ninića na čemu mu neizmerno hvala. Jednako hvala Ivici Kunčeviću i Hrvoju Ivankoviću. Njihova spremnost da pred kamerom podijele svoje znanje o Igrama pretvorila ih je u svojevrsne naratore u oba dokumentarca. Kako je konačna odluka o realizaciji projekta pala praktično početkom siječnja, vrijedna producentica u Igrama Lina Njirić pratila je nastupaju li u susjedstvu neki zanimljivi sugovornici, pa da ih "skoknemo" snimiti. Posrećilo nam se da je Ivo Pogorelić nastupao u Sarajevu, a Stefan Milenković na Cetinju.

Selektivno sjećanje

•• Drugi dio dokumentarca nosi naziv "Sjećanje na budućnost". Zašto se oko Festivala malo govori o budućnosti, a puno više o sjećanjima?

- U ljudskoj je prirodi da se rado sjećaju prošlosti i to selektivno, zanemarujući ono što je bilo loše. Istodobno, Igre su se u zadnje vrijeme našle u pomalo zbunjivoj situaciji, suočene s eksplozijom komercijalizacije Dubrovnika, ugostiteljskim stolovima koji su zauzeli svaki kantun Grada. Slikovito, godinama smo kukali za mladom turističkom klijentelom, pa kad su ti Game of Thrones gosti došli, "otkrili" smo da je njima draže partijanje od komornih koncerata u Kneževu dvoru. No, poput grogiranog boksača, imam osjećaj da Igre dolaze k sebi, vjerujem da imaju volje, želje i znanja za novi uzlet. Ali i razuma. Intendantica Dora Ruždjak Podolski rekla je, a to nije stalo u dokumentarac jer bismo time otvorili novi rukavac za koji nismo imali minutaže, kako se slaže da bi Igre trebale ponovno osvojiti placu, Gundulićevu poljanu, ali s predstavom koja ima nedvojbeni razlog da upravo tu bude izvedena. Sjećam se pokušaja na 64. Igrama da se krene turizmu i stolovima usprkos jednom "šetajućom" predstavom, pa i preko Straduna, no uzmanjkalo je u tom pokušaju umjetničkoga povoda. Igre danas imaju potporu sugrađana, domaća čeljad u velikom broju ispunja gledališta.

•• Kako raditi dokumentarac o povijesti Igara, a sam ne upasti u nostalgiju?

- Vrlo jednostavno, humorom, ponekad i ironijskim odmakom, racionalnim razmišljanjem, poštivanjem fakata, suprotstavljanjem stavova. Zrnice humora krijepi od svake nostalgije...

•• Što mislite, imaju li Igre potencijal za nova "zlatna doba"?

- Pregledavajući za potrebe dokumentaraca arhivske snimke Televizije Zagreb naletio sam i na sljedeću izjavu jednog uvaženog oštrog kritičara: "Dubrovački festival samo repro-

► **Bez ljubavi i potpunog predavanja, nema Festivala. Nije to posao koji se može "otaljavati". Na svim razinama, od vrha festivala, do tehnike i razvođača. Stoga, Dubrovačke ljetne igre i jesu jednostavno – Igre**

ducira svoje mane i vrline, s time što ove prve na uklanja, a što druge ne umnaža. Na njemu se danas zbiva jedan status quo u svakom pogledu, organizacijskom, programskom, idejnom." Snimka je iz 1970. godine. A bila je to godina u kojoj su izvedene kultne Spaiceve predstave "Dundo Maroje", "Skup" i "Dubrovačka trilogija", njegov prekratnički "Julije Cezar", svirao Duke Ellington, nastupio André Navarra u Dvoru, gostovao Bédartov "Balet XX. stoljeća". I nadasve, gostovao Ronconijev "Orlando Furioso", što se danas smatra prekretnicom u smislu otvaranja Igara prema modernom teatarskom izrazu. Riječju, uvijek postoji potencijal Igara za nova "zlatna doba", bez obzira što netko trenutačno mislio o tome.

Igre su - Igre

•• Što vam je osobno bilo iznenađujuće u tom cijelom procesu rada, što ste saznali, naučili?

- Ono što sam već znao iz godina rada u Pressu Igara: bez ljubavi i posvećenosti, bez potpunog predavanja, nema Festivala. Nije to posao koji se može "otaljavati". Na svim razinama, od vrha festivala, do tehnike i razvođača. Stoga, Dubrovačke ljetne igre i jesu jednostavno – Igre.

•• Uvođenje dodatnog termina projekcije govori više nego dovoljno o interesu publike. Kako objašnjavate tako veliki interes?

- Kao znak potpore Igrama i njihovoj budućnosti. Bez njih Dubrovnik ne bi bio Dubrovnik.

•• Koliko su danas Igre od Grada i Grad od Igara?

- Već sam spomenuo ovogodišnji veliki broj Dubrovčana na festivalskim izvedbama. Fenomen koji uspješno traje eto već sedam desetljeća ne bi mogao trajati, ni opstati toliko dugo da Igre nisu bile i ostale "od Grada". Pri radu na dokumentarcima u arhivskim izvorima gotovo sam redovito nailazio na pitanje koje ste mi upravo postavili. Ajde da zanemarim druge povode i konstatiram da je tu riječ o posebnom dubrovačkom mentalitetu, koji je briljantno još 1909. u svom "Dalmatinskom putovanju" definirao austrijski putopisac Herman Bahr: "Posvuda se ističe: Bilo jednom! A u ljudima silno vri: Opet će jednom biti! Ovdje žive u sjećanju i očekivanju. Od jučer na sutra. A danas nemaju!"●